

Мельник М.Г., Мельник Н.Г.

м Тернопіль, Тернопільський національний економічний університет

ПІДХОДИ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

У сучасній вітчизняній та зарубіжній економічній літературі корпоративне управління є одним з найпоширеніших об'єктів дослідження, а корпоративний сектор сьогодні є домінуючим в українській економіці. Від його розвитку залежить інвестиційно-інноваційний клімат в країні та зростання макро- та мікроекономічних показників в цілому.

Разом з тим, сучасний стан корпоративного управління в Україні характеризується низьким рівнем корпоративної культури, невідповідністю існуючої практики корпоративного управління загальноприйнятим у світі принципам і стандартам. В економічній та юридичній літературі відсутні чітко окреслені категорії та поняття, пов'язані з корпоративним управлінням, існують різні думки щодо проблематики корпоративізму як такої, поняття корпорацій, сутності корпоративного управління тощо. Саме тому виникає необхідність визначити зміст сучасних підходів до елементів корпоративного управління.

Основними елементами корпоративного управління є: об'єкт, суб'єкт, мета, предмет, принципи та функції.

Суб'єктами корпоративного управління є власники корпоративних прав. Згідно з Господарським кодексом, корпоративні права – це права особи, частка якої визначається у статутному фонді (майні) господарської організації, що включають правомочності на участь цієї особи в управлінні господарською організацією, отримання певної частки прибутку (дивідендів) даної організації та активів у разі ліквідації останньої відповідно до закону, а також інші правомочності, передбачені законом та

статутними документами. Під корпоративними відносинами маються на увазі відносини, що виникають, змінюються та припиняються щодо корпоративних прав, а володіння корпоративними правами не вважається підприємництвом. Оскільки корпоративні права існують і реалізуються в корпоративних відносинах, то учасниками останніх є носії корпоративних прав та ті суб'єкти, з якими вони перебувають у відносинах щодо їх реалізації. Зазвичай вважається, що це господарське товариство. Тобто корпоративні відносини складаються між учасником господарського товариства та цим товариством. Водночас, учасниками корпоративних відносин є і органи корпорації. Враховуючи наведене стосовно організації з корпоративним устроєм та наявність корпоративних відносин, узагальнено їх називають корпораціями. Разом з тим, необхідно враховувати, що покупці корпоративних прав (цінних паперів) – громадяни, юридичні особи, держава – також стають суб'єктами корпоративного управління.

Учасниками корпоративного управління, що опосередковано впливають на діяльність корпорації, є фізичні та юридичні особи, а також держава. Держава може бути суб'єктом корпоративного управління як власник державних корпоративних прав, а також основний інститут суспільства, який регулює корпоративні відносини в цілому.

Предметом корпоративного управління є корпоративний капітал. Закон України «Про акціонерні товариства» фактично визначає корпоративний капітал як сукупність майнових і немайнових прав власника акцій товариства, які впливають з права власності на акції та включають право на участь в управлінні акціонерним товариством.

Щодо принципів корпоративного управління, то вони найчастіше виражені в кодексах корпоративного управління, які в Україні на даний час відсутні. Організація економічного співробітництва і розвитку дає детальний опис п'яти головних принципів належного корпоративного управління: права акціонерів; рівне відношення до акціонерів; роль

зацікавлених осіб в управлінні корпорацією; розкриття інформації і прозорість; обов'язки ради директорів [3].

Функції корпоративного управління тісно пов'язані та взаємозалежні із загальними функціями управління: плануванням, організацією, контролем та регулюванням. Проте в межах окремого суб'єкта ці функції можуть конкретизуватися залежно від мети діяльності та впливу як зовнішніх, так і внутрішніх чинників.

Враховуючи сучасний стан української та і світової економіки, корпоративна діяльність в умовах глобалізації набуває нових форм, які зумовлюють виникнення додаткових інструментів не тільки макроекономічного впливу, але й внутрішнього корпоративного управління.

Не дивлячись на важливість, рівень регулювання корпоративних відносин в Україні не можна визнати досконалим і ефективним, крім цього, назріла необхідність докорінного реформування корпоративного законодавства в цілому та інституту корпоративного управління зокрема.

Література

1. Господарський Кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV
2. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 № 514-VI
3. Карапетян Д., Грачева М. Корпоративное управление: основные понятия и результаты исследовательской практики [Електронний ресурс] // Управление компаний. – 2004. – № 1 –Режим доступу: <http://www.management.com.ua/strategy/str076.html?print>.
4. Кузнєцова Н.С. Корпоративне управління в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oecd.org/dataoecd/51/0/1872442.pdf>
5. Сохацька О. Формування нової парадигми корпоративного управління в глобальному середовищі / Сохацька О. // Вісник ТДЕУ. – 2006. – № 3. – С.24-40.

6. Спасибо-Фатеева І. З'ясування змісту корпоративних відносин як передумови вирішення корпоративних спорів / Спасибо-Фатеева І. // Правовий тиждень. — 2007.— №42.